

Henrik Kellgren och hans manuella behandlingsmetod : Öfvers. från en artike...

Cyriax, Edgar F.

46 D Br.

National Library
of Sweden

Henrik Kellgren

och hans manuella behandlingsmetod.

Af Med. D:r och Gymnastikdirektören

Edgar F. Cyriax,
Praktiserande läkare i London.

(Öfversättning från en artikel, som utkommit i Gymnastisk Tidskrift
Svenska Gymnastiken i utlandet. Aprilhäftet 1905).

Kungl. biblioteket

0 0000 00000560

Henrik Kellgren

och hans manuella behandlingsmetod.

Af Med. D:r och Gymnastikdirektören

Edgar F. Cyriax,

Praktiserande läkare i London.

(Öfversättning från en artikel, som utkommit i Gymnastisk Tidskrift
Svenska Gymnastiken i utlandet. Aprilhäftet 1905).

Henrik Kellgren

och hans manuelle behandlingsmetod

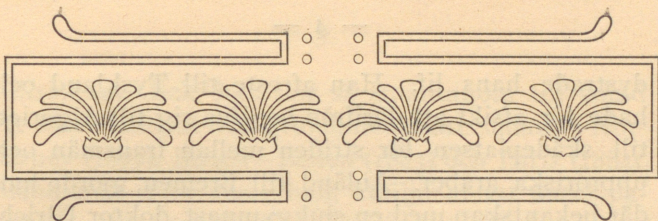
af Medicin Dr. Henric Kellgren

Edgar F. Gyron

Översatt af Edgar F. Gyron

Öfversättning af en afhandling af Henrik Kellgren
Svenska Gymnastiska Sällskapet, Stockholm 1902

Churu man kan säga, att namnet Henrik Kellgren är känt i hela den civiliserade världen, så måste å andra sidan medgifvas, att endast få äga någon verklig kännedom om honom och hans metod. I det följande vill jag därför söka att i få drag teckna hans lif och hans »Manuella behandlingsmetod».

HENRIK KELLGREN föddes i Alingsås år 1837, aflade 1855 mogenhetsexamen och blef 1858 officer. Åren 1863—1865 genomgick han Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm, aflade sistnämnda år därstädes gymnastikdirektörsexamen och antog där-efter plats som lärare i pedagogisk gymnastik i Lidköping. Här var det han som sjukgymnast fick sin förste patient, och redan då insåg han vikten af att gifva icke endast lokal utan samtidigt äfven allmän behandling (mera härom senare); men som han egentligen var militär, så kunde vid denna tidpunkt intresset för sjukgymnastiken icke vinna större insteg hos honom.

Då inträffade åtskilliga sorgliga omständigheter: hans hustrus och sons död o. a., som för-

dystrade hans lif. Han afreste till Tyskland och hade för afsikt att därifrån begifva sig till Algeriet, till skådeplatsen för striden mellan fransmän och upproriska araber. Anländ till Bremen, gjorde han där bekantskap med en sjukgymnast, doktor Ulrich. Denne, som hos den unge Kellgren först upptäckte de stora, naturliga anlag för sjukgymnastik, som den senare sedermera utvecklade, öfvertalade honom att ägna sig häråt. Kellgren gick slutligen in härpå och slog sig år 1869 ned som sjukgymnast i Gotha.

Han började naturligtvis att behandla så som han blifvit undervisad på Gymnastiska Centralinstituet, men snart nog förde honom hans naturliga begåfning till att alldeles instinktivt förbättra några af rörelserna, och senare insåg han, huru mycket kunde åstadkommas genom direkt retning af nerverna. Så utarbetade han då så småningom en metod för nervbehandling, bestående hufvudsakligen af friktioner och vibrationer i förening med förbättrade aktiva och passiva rörelser (inberäknadt motståndsrörelser).

Med dessa medel har han med stor framgång behandlat en mängd kroniska fall, bland hvilka många förut ansetts som obotliga*); än mer har han med sällspord framgång behandlat akuta fall.

Kellgrens rykte spred sig hastigt och hans praktik växte ofantligt. Utan tvifvel skulle hans metod blifvit upptagen af läkare i Tyskland (ty många hade redan intresserat sig för densamma), men Kellgren måste för någon tid draga sig tillbaka, sjuk af öfveransträngning, och af åtskilliga orsaker flyttade han då till London. Sedan han

*) Se Wretlind »Bref från Dr: Wretlind», Hygiea nov. 1872 till febr. 1873, och Glatter: »Allgemeine Betrachtungen über den Wert der Heilgymnastik» i Wiener med. Presse 1875, n:o 8.

tillfrisknat, fick han här så småningom till stånd ett stort institut och grundade senare sådana i Norden (1877), Baden – Baden (1883) och Paris (1884). Sommaren 1886 reste han, åtföljd af ett antal patienter, till Sanna, nära Jönköping, där han upprättade ett sommarsanatorium, hvilket numera är öppet året om, och där Kellgren själf nu för tiden tillbringar största delen af året.

Tusentals människor ha Kellgren att tacka för sin hälsa, och många lefva ännu i dag, hvilkas sjukdomar en gång varit ansedda som hopplösa fall. Men i huru hög grad Kellgrens framgång bidragit till att göra sjukgymnastiken känd och erkänd i världen kan öfver hufvud taget ej tillräckligt uppskattas.

Ehuru Kellgrens behandlingsmetod existerar sedan mer än 35 år, så är dock litteraturen öfver densamma ytterst ringa. Med undantag af några då och då förekommande tidningsartiklar, ofta nog innehållande felaktiga uppgifter om Kellgren och hans behandling, är D:r Arvid Kellgrens arbete »Vorträge über Massage» (1888)*) det första, i hvilket en del af broderns gymnastiska rörelser blifvit beskrifna. Denna bok öfversattes år 1890 till engelska**), sedan den tillökts med en beskrifning öfver ytterligare några fall, som blifvit botade genom Kellgrens behandling.

Sedan dess har intet af betydelse utkommit, och har jag därför i nov. 1903 utgifvit min bok »The Elements of Kellgren's Manual Treatment», hvilken är att betrakta som ett första försök att systematiskt beskrifva den Kellgrenska metoden.

*) »Stat. Sanitätsber. über die Kais. und König. Kriegsmarine, f. d. Jahr 1888».

**) »The Technic of Lings System of Manual Treatment, 1890».

Bristen på litteratur öfver den Kellgrenska behandlingen är troligen äfven orsaken till att så många missförstånd beträffande densamma äro rådande. Så äro t. ex. många författare af den åsikten, att denna behandling skulle bestå endast af vibrationer, under det andra anse, att den blott är hypnotism o. s. v., hvilket tillräckligt bevisar, att de endast ytligt eller alls icke hafva studerat behandlingen, ty hvarken det ena eller det andra är förhållandet. Metoden är, hvilket jag särskildt vill betona, byggd på vetenskaplig (fysiologisk och anatomisk) grund, och är det att hoppas, att läkare snart skola öfvertyga sig om dess verkliga värde.

I det följande har jag ställt mig den uppgiften före att beskrifva skillnaden mellan den Kellgrenska behandlingen och den Lingska sjukgymnastiken, sådan den nu för tiden utöfvas, eller rättare sagdt de framsteg, den förra uppvisar gentemot den senare.

Tyvär anses såväl i Sverige som i utlandet Wides Handbok som auktoritet för den Lingska gymnastiken; jag säger tyvärr, ty densamma visar denna gymnastik i en tillbakagående form, jämförd med dess tidigare skede.

Flera af de följande omnämnda sätten att utföra rörelser äro redan beskrifna i min bok, men då denna endast är utgifven på engelska och dessutom blott sedan kort tid tillbaka och följaktligen ännu är föga känd, så har ju ett dylikt upprepande ingenting att betyda.

I.

Kellgren lägger synnerlig vikt vid den mekaniska nervbehandlingen, hvilken förut spelade en

mycket obetydlig roll. P. H. Ling *) använde blott ett slags nervtryck. Branting framhåller (1844) såsom något nytt: tryck på N. Phrenicus och N. Lumbales och äfven (1846) på N. accessorius och N. sacrales. Något senare förekommo nervtryck med eller utan samtidiga darrningar. Dock tyckas dessa rörelser icke hafva gjort stor nytta, ty, fastän den entusiastiske Neumann år 1852 säger: »Denna del af rörelseläran har ännu blifvit minst utbildad af Lings lärjungar, ehuru väl de, synnerligast Branting, gärna erkänna, att densamma torde vara en af de viktigaste; men utarbetandet af densamma är så mycket svårare som föga eller inga förarbeten inom den hittillsvarande fysiologiska forskningen förefinnas på detta område», så säger han år 1856: »Jag för min del anser nu, att dessa rörelseformer mycket väl kunna undvaras, enär de fullständigt och med fördel kunna ersättas af koncentrisk motståndsrörelser». I Hartelii Handbok (1870) beskrivas endast tryck på armarnes och benens nerver, och detta upptager blott 20 rader i en bok på ca 350 sidor. Här och där omnämnas visserligen några andra nerver, för hvilka författaren anser en dylik behandling lämplig.

Några olika slag af de af brodern uppfunna nervfriktionerna och vibrationerna äro beskrifna af Arvid Kellgren och sedan dess använda af sjukgymnaster, likväl utan uppgift om från hvem dessa rörelser egentligen härleda sig. — Mera utförligt äro ofvannämnda former af den Kellgrenska behandlingen beskrifna i min bok.

Det är Kellgrens stora förtjänst att riktigt hafva utbildat denna behandlingsmetod, och han

*) Man måste naturligtvis taga i betraktande, hvilka framsteg nervfysiologien gjort från Lings tid till Kellgrens; å andra sidan förringar detta ingalunda värdet af Kellgrens modifieringar och uppfinningar.

var den förste som insåg, att hufvudsaken vid all nervbehandling icke är trycket utan nervernas mekaniska skakning genom friktioner och vibrationer. Äfven var det han som införde vibrationer och friktioner utefter nervens lopp, s. k. »långsgående nervfriktioner». När man betänker, huru hela kroppen står under nervernas inflytande och huru många sjukdomar, som förorsakas af dessa, så måste man lätt inse, att intet annat kan likställas med dessa slags stimulerande eller lugnande manipulationer.

Icke endast Cerebrospinalnerverna kunna af Kellgren direkt mekaniskt behandlas utan äfven det sympatiska nervsystemet. Före hans tid hade man försökt att behandla plexus solaris och halsganglierna, dock förekom detta endast sällan, och i Hartelii Handbok t. ex. talas knappast härom. Kellgren har däremot funnit, att nästan alla de sympatiska ganglierna kunna behandlas direkt eller på reflektorisk väg genom de med desamma i förbindelse stående periferiska nerverna. Så stå t. ex. alla bröstganglierna i omedelbar fysiologisk förbindelse med dorsalnervernas bakre grenar och kunna påverkas genom dessa; så kan hjärtat påverkas genom den fjärde och femte dorsalnerven på vänster sida och lefvern genom den sjätte och sjunde på höger sida o. s. v.

Man kan knappast tillräckligt uppskatta värdet af denna nervbehandling, och det är påfallande hvilka gynnsamma resultat, som i akuta fall kunna uppnås med densamma; ja, man kan säga, att utan denna behandling sådana lyckliga resultat öfver hufvud taget icke vore möjliga. Detsamma gäller äfven vid centrala nervsjukdomar, som t. ex. Bulbärparalys, Sclérose en plaques, Spastisk spinalparalys, Tabes dorsalis, Hydrocephalus m. m.

II.

Icke blott för nerverna utan äfven för andra delar af kroppen äro Kellgrens skakningar och vibrationer af stor nytta, t. ex. bröstskakning, ögonvibration m. m. Hos P. H. Ling, Branting, Rothstein, Roth, Neumann m. fl. finner man knappast ett par rader om skakningar och vibrationer och äfven Hartelius (1870) talar endast helt kort om de förra. Dessa rörelser måste således hitintills endast hafva förekommit i fullkomligt outveckladt tillstånd.

Det har lyckats Kellgren att utbilda, ja, man kunde nästan säga att uppfinna dessa nya effektiva medel mot sjukdom och plågor. Han har äfven uppfunnit ett sätt att utföra vibrationerna, så att gymnastens muskler endast ytterst litet ansträngas. Han kan således hålla på med rörelsen mycket längre samt utföra den bättre.

När t. ex. fingrarne vibrera, så får man knappast känna den arbetande muskeln sammandra sig. Endast i enstaka fall, där speciell, kraftig verkan fordras, får man använda öfverarmens och skuldrans muskler. Af gymnaster i allmänhet användas däremot endast vibrationer, utförda på senast beskrifna sätt.

Dessa vibrationer kunna utföras både hastigt och långsamt. Maximum är ungefär 12 minimala rörelser i sekunden.

Vissa alldeles nya former för skakningar och vibrationer hafva blifvit utbildade af Kellgren, t. ex.:

1. Så kallade »Suktionsvibrationer»: alla fem fingrarna utspärras, så att de omfatta det ställe, som skall behandlas, därefter försättas de i vibration, fingrarnas leder böjas långsamt och trycket på huden förstärkes långsamt. Dessa manipula-

tioner göra det möjligt att behandla sköldkörteln i Basedowska sjukan och påskynda mognandet af akuta varbildningar.

2. Centrifugala »längsgående friktioner», d. v. s. vibrationer, som ej gå i samma utan motsatt riktning till det venösa blodflödet och lymfströmmen. Dessa rörelser göra det möjligt att behandla blodförgiftning, ros o. s. v., därigenom att de förhindra absorbtion af toxinerna.

Äfven de vanligen använda formerna för Kellgrens skakningar och vibrationer äro utförligt beskrifna i min bok.

På de sista 12—15 åren hafva mekaniska apparater för vibrationer kommit mycket i bruk. Anhängarne till bruket af dessa »vibratorer», »konkussorer» o. s. v. påstå dem hafva den fördelen, att rörelserna kunna utföras lättare, eftersom de naturligtvis alls ej anstränga gymnasten, att de kunna gifvas med fullkomlig regelbundenhet, så länge som behöfves, samt slutligen äfven hastigare. (Åtskilliga vibratorer göra ända till 250 stötar i sekunden).

Att en vibration på mer än 12 rörelser i sekunden skulle vara förmånligare, förefaller mig mycket osannolikt.

Det är ju själfklart att användandet af en »vibrator» är mindre ansträngande och dess bruk i praktiken förklarligt när man betänker, att i allmänhet nu för tiden manuella vibrationer endast utföras medelst stark sammandragning af hela armens jämte skuldrans muskler. Följaktligen kunna de blott åstadkommas med största ansträngning, hvarigenom gymnastens fina känsel och träffsäkerhet gå förlorade. Dessutom kunna de naturligtvis endast pågå helt kort.

Då däremot Kellgrenska vibrationerna, som redan nämnt, utföras med knappast märkbar spän-

ning af musklerna, så kunna dessa utan ansträngning gifvas så länge och så regelbundet som önskas. Personligen har jag ej utfört nämnda manipulationer längre än $1\frac{3}{4}$ timme, men jag är säker på att jag skulle kunnat hålla på mycket längre. Detta torde dock sällan vara af nöden.

Hufvudorsaken till de Kellgrenska vibrationernas öfverlägsenhet ligger just däri, att gymnasten behåller sin fina känsel och följaktligen alltid och på det noggrannaste kan moderera rörelsens styrka, omfång och hastighet, äfvensom tryckets styrka, när patientens tillstånd så fordrar.

I några fall, i hvilka svåra plågor äro för handen, t. ex. vid akut ögon-, bukhinne- och blindtarmsinflammation, är en med maskiner utförd vibration ju fullkomligt utesluten, emedan en dylik saknar känsel, ej själf kan förändra sig efter behof, o. s. v. Under dessa omständigheter har man i några medico-mekaniska institut kommit på den tanken att i vissa fall, t. ex. vid hufvud- och halsvibrationer, låta gymnasten lägga sin hand mellan vibratoren och den kroppsdelen, som skall behandlas.

III.

Kellgren använder flera nya slag af manipulationer, och dessutom har han i de flesta förut existerande rörelser infört modifikationer. Dessa låta sig likväl svårligen beskrifvas, och man måste själf hafva utfört dem för att kunna förstå och uppskatta skillnaden mellan dem och de rörelser, från hvilka de utvecklats. Särskildt må nämnas följande:

1. Den så kallade »hufvudbehandlingen». Roth och Neumann tala om en »hufvudskakning», hvilken pågick under några sekunder och var förenad

med passiv hufvudvridning. Med tiden råkade dock denna manipulation fullkomligt i glömska, och i Hartelii handbok står ingenting därom. Kellgren har åter upptagit och vidare utbildat hufvudbehandlingen. Följande form däraf användes vanligen i feberfall:

- a) Hufvudlyftning;
 - b) Vibrationer eller andra manipulationer på hufvudet med båda händerna samtidigt (t. ex. vibration på Sutura Coronalis med ena handen och suktionvibration på bakhufvudet med den andra);
 - c) Nervfriktioner eller vibrationer, lokala eller allmänna;
 - d) Hufvudlyftning (som afslutning).
2. Passiva rörelser för lefvern, gallblåsan, bukspottkörteln, njurarne, mjälten o. s. v. (Utförligt härom i Cyriax' bok).
 3. Gymnastisk behandling under grosesstiden, förlossningen och närmaste tiden efteråt, i fall af blödningar och barnsängsfeber.
 4. Modifikation af många rörelser, så att dessa kunna användas vid behandling af akuta fall. Härom mera längre fram.

IV.

Nu för tiden användes massage enbart (isynnerhet knådningar och strykningar) snart sagdt öfverallt, då däremot aktiva rörelser mycket försummas. Vid massage i allmänhet användes numera vaselin, fett och andra salvor, hvilket bruk äfven blifvit antaget af den Lingska skolan, för hvilken det förut var fullkomligt främmande.

Kellgren däremot lägger föga vikt vid dylika knådningar och strykningar, och vaselin m. m. begagnar man ej af följande orsaker:

1. Vid vaselinmassage består det masserande fingrets rörelse af ett glidande öfver huden, hvorigenom därunder liggande kroppsdelar knappast påverkas. Vid den Kellgrenska behandlingen däremot få gymnastens fingrar ej glida öfver huden, utan måste liksom blifva till ett med denna, och härigenom kunna underliggande kroppsdelar beröras och påverkas.

2. Vaselinen blir ingniden i talg- och svettkörtlarnas mynningar och detta förorsakar ofta »massageekzem», hvilket förhindrar behandlingens fortsättande.

Man måste dessutom medgifva, att långvarig massage på en muskel har ett förslappande inflytande på denna. Kellgren gifver knådningar och valkningar endast mycket kort tid åt gången och lägger större vikt vid motståndsrörelser, nervbehandling och vibrationer. Den modärna s. k. »allmänna massagen» förkastar han helt och hållet.

V.

Vid alla motståndsrörelser och vid alla passiva sådana, där lederna röras, använder Kellgren om möjligt så kallad »traktion». Detta går så till, att gymnasten, under hela tiden rörelsen pågår, sträcker den ifrågavarande kroppsdelens fria ända bort från dess fästpunkt. Att härigenom i många fall mycket större verkan uppnås, kan man erfara, om man får en rörelse först utan och sedan med denna traktion. Nämnda traktion har endast blifvit beskrifven af Arvid Kellgren och af mig, och på min tid (1898—1899) gafs ingen undervisning härom vid

Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. Nyligen har jag likväl af min kollega, Dr Haglund*) i Stockholm, fått erfara den glädjande underrättelsen, att traktion nu allmänt kommit i bruk.

Utän denna traktion skulle man i många fall af partiel ankylos, ledgångsinflammation m. m. ej kunna använda motståndsrörelser. Vidare kan ofta en liten viljerörelse framkallas i förlamade muskler just genom denna sträckning, hvilket ej på annat sätt skulle kunna åstadkommas.

VI.

Vid alla fall af lokala sjukdomar (utom möjligen vid en och annan af lindrig art och kort varaktighet) gifver Kellgren alltid rörelser för hela kroppen till befrämjande af patientens allmänna välbefinnande, och detta af följande orsaker:

1. I den friska kroppen finnes alltid en hel del toxiner och exkretionsprodukter, hvilket likväl ej har något menligt inflytande, emedan kroppen själf kan befria sig från desamma. Så snart kroppen däremot ej kan göra detta, uppstå allmänna eller lokala sjukdomstillstånd, och den allmänna behandlingen har till ändamål att återgifva den dess kraft att befria sig från dessa förbrukade produkter.

2. En lokal sjukdom verkar själf som ett centrum för toxiner och exkretionsprodukter, så att kroppen får mer arbete för att befria sig från dessa ämnen, än den under vanliga förhållanden har. Den allmänna behandlingen underlättar detta arbete.

*) Zeitschr. für Orthop. Chirurgie, 1904, häft. 1 och Hygiea, december 1904.

3. Toxiner och exkretionsprodukter, hvilka äro af lokalt ursprung och endast blifva lokalt behandlade, visa alltid en tendens till att slå sig ner på andra tillfälligtvis svaga ställen i kroppen. Den allmänna behandlingen afser att förhindra detta.

4. Det händer, att enbart genom den allmänna behandlingen egentliga orsaken till en sjukdom ej blott upptäckes utan äfven kan undanrödjas. En ömtålig äggstock kan t. ex. genom irritation på den öfver densamma liggande muskeln med tiden förorsaka en ryggradskrökning. I detta fall vore det ju förfeladt, om man endast gäfve rörelser för ryggen utan att också behandla äggstocken. Många liknande exempel skulle jag utan svårighet kunna framdraga.

VII.

Användandet af Kellgrens behandling i akuta sjukdomar (infektionssjukdomar och andra). Tidigare försök *) i denna riktning äro sällsynta, men redan under det första året af sin verksamhet i Gotha hade Kellgren utbildat en behandlingsmetod för akuta fall, och detta med stor framgång. Redan 1873 meddelar Wretlind **) åtskilliga akuta fall, som behandlats af Kellgren, och 1875 uttalar sig Glatteer ***) erkännande om den Kellgrenska behandlingen af lunginflammation.

*) Lunginflammation af Branting (se hans afskedstal den 31 mars 1847, och Hj. Ling i »Brantings efterlämnade skrifter», 1882, sid. XXVI); akut lungsäcksinflammation af Melicher (se hans »Jahresberichte»); kolera af Melicher, Becker (se »Denkschrift über die Schwedische Heilgymnastik», 1864, sid. 64) och andra; kikhosta af flera läkare och gymnaster.

**) Loc. cit.

***) Loc. cit.

Det gifves en mängd akuta fall, som ingen före honom manuelt behandlat, och öfver hufvud taget kan jag säga, att intet annat behandlings-sätt härvidlag kunnat uträtta så mycket som just det Kellgrenska. Jag vill särskildt nämna följande sjukdomar: fläcktyfus, tyfoidfeber, skarlakansfeber, mässling, difteri, ros, reumatisk feber, knölros, akut halskatarr, bronkit och lungsäcksinflammation, blindtarms- och bukhinneinflammation, magkatarr, tarmkatarr, hjärtsäcksinflammation, hjärn- och rygg-märgshinneinflammation m. fl.

Det är omöjligt att i en så kort uppsats som denna angifva de olika behandlingssätten för ofvannämnda fall, och måste jag därför inskränka mig att hänvisa till följande arbeten, i hvilka sådana fall utförligt beskrifvits.

Arvid Kellgren: *Technic of Ling's System of Manual Treatment* (1890), innehållande 8 fall; i den tyska öfversättningen af denna bok är ytterligare ett fall anfördt.

Möller: *Zur Therapie der akuten croupösen Pneumonie* (Deutsch. Med. Woch. dec. 1900 och jan. 1901), 3 fall.

Cyriax: *The elements of Kellgren's Manual Treatment* (1903), tillsammans 37 fall.

Kellgren gör för öfrigt ingen inskränkning angående dieten, utan tillåter nästan alltid, i synnerhet när han från första början behandlat ett fall, att patienterna just få äta det som de önska, och han har i detta hänseende ännu aldrig gjort någon för denna åsikt misskrediterande erfarenhet. Jag vill härvidlag hänvisa till Pawlows experiment, som hafva visat (om också ej i febersjukdomar), att magsaften blott afsöndras, då födan smakar. Äfven tillåter Kellgren för det mesta, att patienten lämnar sängen, förutsatt att rumstemperaturen är lagom varm och man ej behöfver frukta för drag,

ty Kellgren är af den åsikten, att rörelse till en viss grad endast kan göra patienten godt. Man måste äfven taga i betraktande, att den Kellgrenska behandlingen i hög grad bidrager till att hålla matsmältningsorganen och nerverna i ordning, hvaregenom patientens krafter betydligt stärkas, och densamme får vida större motståndskraft mot sjukdomen. En patient, som behandlas enligt den Kellgrenska metoden, har ej lust att äta hvad han ej kan smälta och ej heller att stiga upp, om han ej är stark nog därtill.

Kellgren är af den åsikten, att, när man tvingar en patient att mot sin vilja ligga till sängs, man därigenom nedsätter hans lifskraft och dessutom äfven kan bidraga till att framkalla en congestio hypostatica samt sjukliga tillstånd i synnerhet i njurarna, hvilket man just måste söka undvika.

VIII.

Den Lingska skolans gamla lära, att den gymnastiska behandlingen gör större verkan, då den icke gifves i förening med medicin, elektricitet m. m., har nu till stor del råkat i glömska. Wide t. ex. föreskrifver ofta medicin samtidigt med sin gymnastik, hvilken förening i alla händelser icke kan anses annat än som ett tecken till svaghet hos den gymnastiska behandlingen. Skall en naturlig behandling verkligen göra godt, så måste den gifvas utan medicin.

Synnerligast gäller detta om centrala nervsjukdomar, beträffande hvilka Kellgren gjort följande iakttagelser. Det är å ena sidan mycket svårt för den Kellgrenska behandlingen att komma till ett verkligt resultat vid fall, som förut utan synnerlig

framgång behandlats med elektricitet eller strykning, arsenik m. m., medan å andra sidan vid fall, som med sistnämnda medel något förbättrats, bättringen gått mycket mera framåt så fort den Kellgrenska behandlingen vidtagit. Däremot har förbättring ofta lättare inträdt vid sådana fall, som aldrig förut blifvit behandlade med elektricitet eller stark medicin, äfven om de varit flera år gamla, än då det handlat om fall af yngre datum, som stått under vanlig medicinsk eller elektrisk behandling. För öfrigt har stundom äfven iakttagits, att vid fall, som en tid gynnsamt påverkats af den Kellgrenska behandlingen, sedan, då behandlingen af en eller annan anledning afbrutits för att ersättas med elektricitet eller medicin, en vändning till det sämre inträdt och kvarstått. Isynnerhet är detta händelsen vid fall af spastiska centrala nervsjukdomar.

IX.

Det är nu för tiden vanligt, att en läkare, utan att ha minsta begrepp om sjukgymnastik, likväl måste kontrollera denna behandling. Därför händer ofta att, så fort patienten en dag känner sig sämre, den gymnastiska behandlingen genast afbrytes, den sjuke skickas till sängs och medikamenter föreskrifvas, tills han åter blir bättre, då den gymnastiska behandlingen fortsättes. Att man under dylika förhållanden knappast kan bedöma verkan af sjukgymnastik är ju klart.

Annorlunda går det till vid den Kellgrenska behandlingen. Om patienten känner sig sämre, så förorsakas detta ofta af en liten naturlig kris. Då behandlingen det oaktadt fortsättes, så visar det sig ofta, att patientens tillstånd betydligt förbätt-

rats, när krisen är öfverstånden. Ibland händer sedan att sjukdomen förblifver på samma punkt, tills den sjuke får en ny kris, då vidare förbättring inträder. Vid dessa tillfällen plägar behandlingen gifvas på olika sätt, allt efter som tillståndet så fordrar. Så t. ex. brukar man utbyta rörelserna mot andra, gifva dem under längre eller kortare tid, starkare eller svagare o. s. v. Då däremot behandlingen vid försämring afbrytes, så förhindras kriserna, och eftersom dessa just äro ett kroppens försök att befria sig själf från sjukdomen, så kan verklig förbättring ej inträda, om de undertryckas genom hvila i sängen, diet, medicin m. m.

X.

Till slut skulle jag också vilja säga ett par ord om diagnos genom palpation, hvilken konst, om jag vågar säga så, har alldeles speciellt utvecklats af Kellgren. Dock är det synnerligen svårt att beskrifva hans sätt att diagnosticera genom känsel för dem som ej själfva pröfvat på detsamma. Kellgrens styrka ligger nämligen just däri, att han ej endast känner minsta lokala förändring i temperatur, fyllnad, musklernas spänning o. s. v., äfven när dessa tillstånd hvarken kunna ses eller mätas, utan också genom sin känsel instinktivt kan upptäcka det ställe, hvarifrån sjukdomen har sitt egentliga ursprung. Denna gåfva är ofta orsaken till, att det lyckats honom att uppnå så lysande resultat.

Att åtskilliga af hans lärjungar i högre eller lägre grad äfven besitta denna gåfva är säkert, men endast tiden kan utvisa, huruvida någon af dem kommer att kunna upptaga Henrik Kellgrens mantel.

JÖNKÖPING 1905. LUNDGRENSKA BOKTR. (GUSTAF LUNDIN).

